

Transskription af:

Den yderste grænse

S7E12 Birgitte Gyrd og Hans Erik Rasmussen: 5 måneder i hestevogn gennem Østeuropa.

Vært: Bjørn Harvig

Medvirkende: Birgitte Gyrd er billedkunstner og opbygger af bofællesskaber og Hans Erik Rasmussen indehaver af rejsebureauet Rasmussen Travel, psykoterapeut og medlem af Eventyrernes Klub.

Redaktør: Rikke Caroline Carlsen

Hans Erik Rasmussen: Jeg sidder på bukken på vores hestevogn. Karlsvognen har fat i tøndene ned til Karlo og Viggo kører ud af en ukrainsk landevej og langt derude foran der kan jeg se et vejskilt med kyrilliske bogstaver. Der står ikke læst det endnu. Der kommer der en jernbaneoverskæring. Karl og Viggo kom, kom over til højre. Træk. Træk hen over. Kom nu, kom nu, Kom nu, Kom nu! Shit! Hvad fanden skete der der? Carlos ene hov, den har sat sig fast nede mellem skinnen og dækpladen. Birgitte. Birgitte løb ned ad den. Den sidder fast.

Birgitte Gyrd: Jeg lå faktisk inde i inde i vognen og springer bare ud på bukken og tænker: Hvad sker der? Og jeg bliver. Hold da op, der blev jeg godt nok bange. Og så springer jeg ned og tager fat og holder stå ved hestene, fordi de bliver meget urolige.

Hans Erik Rasmussen: Ja, og jeg sad og sagde rolig Viggo, rolig hest stå stille, står stille, fordi jeg tænker hvis den trækker sit ben op den har den er fandme stærk. Så er den hest. Måske bliver hoven siddende dernede, og så er turen slut. Hesten skal aflives.

Birgitte Gyrd: Og du tænker bare på hestene og det skulle du også. Men jeg tænkte jo lige først mest på børnene og vognen, så jeg tænker bare Hans Erik, vi skal have den koblet af vognen, så vi i hvert fald kan få den væk, så vi ikke bliver smadret.

Hans Erik Rasmussen: Ja, så mens du stod og holdt heste, så spændte jeg vognen af og fik den bakset og skubbet væk.

Birgitte Gyrd: Og vi kunne se på de ukrainske folk der kom der stimlede sammen, at om lidt om lidt kommer der...

Hans Erik Rasmussen: Toget.

Birgitte Gyrd: Ja.

Bjørn Harvig: Du lytter til den yderste grænse. Jeg hedder Bjørn Harvig. I denne syvende sæson tager jeg fat i de danske ekspeditioner og store rejser siden 45, der har begejstret mig mest. Eventyrere, der på hver deres måde har formået at række ud over dem selv, inspireret mig og gjort mig klogere på verden. Birgitte Gyrd og Hans Erik Rasmussen drog i 2001 sammen med deres børn Silas på to år og Klara på fem år ud på en langsom rejse i deres selvbyggede hestevogn Gennem fem måneder kørte igennem Polen, Ukraine og Rumænien og blev hver dag mødt af nysgerrige folk, der inviterede indenfor. Det blev en rejse, der bød på et familieliv under usædvanlige forhold og et smukt og dybt indblik i vores østeuropæiske naboers liv. Velkommen til Gitte og Hans Erik.

Hans Erik Rasmussen: Tak.

Birgitte Gyrd: Tak skal du have.

Bjørn Harvig: Birgitte. Du er billedkunstner og opbygger et bofællesskab, og Hans Erik du er indehaver af rejsebureauet Rasmussen Travel, og så er du uddannet psykoterapeut og medlem af Eventyrernes Klub, hvor vi kender hinanden fra. Yes! Hans Erik. Hvordan i alverden fik vi den her idé om at rejse i hestevogn?

Hans Erik Rasmussen: Jamen, det var jo inden Silas overhovedet blev født. Da havde vi lejet en sådan prærievogn nede ved Sydfyns prærievognsfærd. Og så kan jeg huske, vi kørte rundt på hyggelige Sydfyn og sidste aften. Så har vi slået lejr nede ved Elsehoved Strand, og vi har tændt bål, og Birgitte og jeg sidder og hygger os og lille Klara ligger ved siden af og det er jo. Karlsvognen, den står oppe på stjernehimlen og vi synes bare det er bare ultimativ feriehygge det her. Og så har vi jo snakket om, at vi vil gerne rejse som familie.

Birgitte Gyrd: Det vil vi bare rigtig gerne, hvor det også er på børnenes præmisser, og vi samtidig synes det er skide spændende også, og at vi måske også kunne dele noget af det vi oplevede på turen på vores rejse, hvor end det skulle være med andre mennesker. Ja.

Hans Erik Rasmussen: Og så pludselig det her, så slår det os. Jamen vi skal jo bygge vores egen hestevogn, fordi så kan børnene være inde i hestevognen og rejsen kan gå langsomt med heste foran.

Birgitte Gyrd: Og vi havde prøvet at tænke på mange andre ting, men det sagde bare klik. Det er da det vi skal. Og så blev det jo meget et familieprojekt, fordi hvordan... man kan ikke bare købe en hestevogn. Den skulle bygges fra bunden af.

Bjørn Harvig: Det kan være man kan det, men så bliver det ikke jeres egen.

Hans Erik Rasmussen: Jamen, vi er jo sådan nogle kreative, selvstændige sjæle.

Birgitte Gyrd: Projektmagere ja haha. Så.

Hans Erik Rasmussen: Jeg tror sgu allerede næste dag, så begyndte vi at slå streger. Og hvordan skal vores hestevogn være? For nu havde vi jo kørt i den der præievogn, og vi skulle jo have en, der var meget bedre, og så skulle der være et lille køkken. Og Birgitte. Din far. Han er uddannet bådebygger, så han ved jo lige, hvordan man gør sådan noget.

Birgitte Gyrd: Ja, og din far han kunne skaffe en gammel Brenderup hvad hedder det gummivogn og den kunne bygges på og lige pludselig så ja så foreslog vi det til vores forældre om de ville være med og de er jo også selvstændige håndværkere. Og så selvfølgelig et spændende projekt, selvom de var også lidt bekymrede, men de blev grebet af vores projekt.

Bjørn Harvig: Ja, I går i gang med at bygge den her hestevogn. Ved I, hvor I vil rejse hen?

Hans Erik Rasmussen: Jamen, jeg elsker jo at rejse i Latinamerika, så jeg stod jo straks for at skulle til Mellemamerika, Mellemamerika. Vi skulle køre gennem Costa Rica og alt muligt andet.

Birgitte Gyrd: Men der trak jeg i bremsen og sagde det synes jeg var alt for langt væk og for uoverskueligt. Og på det her tidspunkt skal I også tænke dig, at jeg er højgravid eller i 7-8 måned med Silas. Så jeg ved godt, at det bliver min barselsorlov de kommende år. Og så tænker jeg bare hvor kører de ellers i hestevogn? Hvor er der noget, der er tættere på, hvor vi kunne køre? Jamen for pokker Østeuropa. Det var så oplagt. Ja, og den købte du faktisk ret hurtigt.

Hans Erik Rasmussen: Jamen, jeg ville også gerne køre gennem Østeuropa og så. Jamen det korte af det lange er så mødes vi over en weekend ovre på min fars værksted på Fyn, og så får vi bygget den her hestevogn.

Birgitte Gyrd: Gennem et halvt år eller sådan noget. Ja ja, din mor laver mad, og det bliver virkelig. Og jeg står og vugger på min barselsorlov, barnevognen og maler og får malet Karlsvognen på siden, og.

Bjørn Harvig: Jeg ved det er meget vigtigt for jer at fortælle alle dem, der lytter med nu, at det er et familieprojekt. Altså at det var noget, som I fik jeres forældre med på og så videre. Og det må have været så smukt og skønt at få og få koblet alle sammen sammen på det her projekt. Men det var som om, at de var lidt bekymrede for jeres fremtidige rejse.

Birgitte Gyrd: Ja, også selvom de var bekymrede. Så blev de fordi de havde sådan lidt. Mafiaen kommer efter jer, og det vil gå grueligt galt. Og kan I virkelig byder os det at vores, og det var de første børnebørn på din forældres side. Men, men så det samtidig.

Bjørn Harvig: Det blev bragt til skamme, gudskelov da.

Birgitte Gyrd: De kom og besøgte os.

Hans Erik Rasmussen: Birgittes forældre kom og besøgte os i Polen, og mine forældre kom ned og besøgte os nede i Rumænien og kørte med... Kørte med i en periode. Så det var super, super godt.

Bjørn Harvig: Birgitte fortælle hvordan denne her Karlsvogn, hvordan jeres hestevogn egentlig ser ud. Og inden du når at svare, så vil jeg lige sige at at det faktisk er blevet billede af jer på hestevognen er coveret på. På podcasten, som vi laver nu her. Så det er ligesom det? Ja, man kan se sidde på hestevognen. Fortælle hvordan den ser ud.

Birgitte Gyrd: Ja, den er bygget af træ, og den er cirka kun 6 kvadratmeter, men den er så intensiv indrettet som en båd med skrå vægge ud og et buet tag. Den er blå og med røde kanter. Og hvad tænker du? Ja, og så er den selvfølgelig i to etager, så vi vi kunne ligge i en dobbeltseng, og den kunne så laves om ligesom i en campingvogn til et bord og sofa. Og så sov børnene havde hver deres værelse. Det var en køje hver og en hylde til deres legetøj. Det var den ene del, og den anden del var lige hvor man kommer ind, hvor et lillebitte køkken med en vandpumpe med forfoden og et lille gasblus og så et lille skibstoilet og 4 hylder.

Bjørn Harvig: Så det gælder om at pakke pakke småt?

Birgitte Gyrd: Men det var faktisk nok. Og så udenfor, der havde vi jo inde under vognen. Den er høj, sådan en hestevogn, ikke? Der havde vi jo foder og fodtøj, og.

Bjørn Harvig: Den bliver trukket af to heste.

Birgitte Gyrd: Ja.

Bjørn Harvig: Er det jeres egne?

Birgitte Gyrd: Dem skal du jo næsten.

Hans Erik Rasmussen: Ja, det er det fordi. Jamen altså på den måde. Det var min far med med det samme, og han begyndte straks at snakke om: "Jamen da jeg var barn her i Boltinge på Midtfyn, jamen der kørte jeg jo med to fjordheste", og så begyndte han at snakke. Og så endte vi faktisk med at købe Karlo og Viggo. De to heste hos Sydfyns prærievognsservice, der hvor vi havde lejet den der året før.

Birgitte Gyrd: Vi prøvede nogle andre heste, men.

Hans Erik Rasmussen: Vi havde først en stor belgier foran, men det fungerede ikke. Og så fik vi Karlo og Viggo, og vi spændte dem for, og så kom heste, og så kørte vi. Og så altså. Så det var faktisk det letteste af det hele. Det var at finde to heste og få dem til at trække.

Birgitte Gyrd: Vi var ikke sådan. Jeg er slet ikke nogle rider eller hestepige, men jeg havde en drøm om at være tæt på den slags dyr altså. Jeg købte virkelig ind i den på en eller anden måde, og du er mere vant til fra Sydamerika at have med heste at gøre.

Bjørn Harvig: Ja, det ved jeg også kommer til at betyde og fylde noget undervejs på rejsen. Hvordan finder vi mad, hvordan finder vi vand og så videre til de her dyr? Fordi I er jo lige pludselig 6 og nogle gange også flere, der rejser sammen.

musik: [musik]

Bjørn Harvig: Vi kommer til Polen, hvor rejsen starter. Hvordan kom I derned?

Hans Erik Rasmussen: Jamen, vi startedeovre fra mine forældres ejendom på Midtfyn. Jeg hyrede en hestetrailer og en lastbil. Så hestene i traileren og Karlsvognen oppe på en trailer bagved. Og så hoppede vi ellers ind i lastbilen, og så kørte vi af sted til sådan et bed and breakfast lille landsted i det nordøstlige Polen. Og så var vi der en uges tid og riggede det hele an og gjorde klar. Og så var det jo et stort øjeblik, da vi efter en uge, der spændte hestene for og sagde kom så heste og så kørte ud og tog de første skridt ud af en polsk landevej og så mærkede hjertet sitre lidt der i lige under halsen, men så efterhånden efter en times tid kunne mærke hestene skridte lige så stille og roligt her som før havde vi kørt 6 uger ned gennem Jylland. En lille prøvetur, men det fungerede. Ja altså de gik og vi kom igennem den første lille polske landsby vi kunne mærke.

Birgitte Gyrd: Og storkene flankerede landevejen der. Og den første aften der var vi inde og spørge en familie sådan, wauw! Gad vide... Det var ligesom det var det første. Men de var enormt flinke.

Bjørn Harvig: Vidste I Birgitte, vidste I hvor langt I skulle den første dag?

Birgitte Gyrd: Nej. Ante det ikke.

Bjørn Harvig: Hvordan er den planlagt sådan en dag?

Birgitte Gyrd: Vi kørte bare ud i det blå. Så så vi hvor længe det hele tiden. Så er det jo hvad vores motorer kan klare. Altså Viggo og Carlo og vi kører 5 kilometer i timen cirka, og Silas fandt hurtigt ud af at hoppe af der bagperronen og så løbe lidt efter. Hvor langt tør han lade den køre og så spæne efter to et halvt år i hans røde gummistøvler. Og ja.

Bjørn Harvig: I har jo en ung polak med? Hedder han Martin?

Hans Erik Rasmussen: Ja, han hed Martin. Ja, fordi vi så...

Bjørn Harvig: Det er som tolk?

Hans Erik Rasmussen: Eller der er jo ingen af os, der snakker polsk, så vi havde fået hyret. Jeg kan ikke helt huske, hvordan vi fik fat i ham, men. Men han blev hyret ind, og så var han med de første 5-6 dage, og så var det ham, der lige gik ind og spurgte en bonde, der den første aften må vi slå lejr her i din lade?

Bjørn Harvig: Og hvordan reagerer folk, når I så kommer og siger goddag?

Hans Erik Rasmussen: Jamen, de stod og kiggede. Hvad hulen er det, der kommer kørende der? Men da de så fik et spørgsmål må vi køre ind på dine marker? Må heste stå der? Ja ja ja ja, selvfølgelig må de det.

Birgitte Gyrd: Og vi har to små børn med. Altså det åbner jo bare alt. To heste og to små børn.

Bjørn Harvig: Kan du komme med eksempler?

Birgitte Gyrd: Ja. Jamen altså. Jamen når vi uanset hvor vi kom frem, så var det jo bare sådan, vi troede vi skulle være bange for dem, at der ville ske noget. Og de altså egentlig var det sådan vi havde drømt om at ligge nogle gange sådan lidt i naturen og i skoven og sådan noget. Men altså, når vi kom kørende, det var jo så spændende. Så de jungletrommerne gik. Så var der en kone ude

og samle brænde ude i skoven og så så stod lige pludselig hele landsbyen og så skulle vi jo selvfølgelig til landsbyen. Vi skulle jo ikke ligge ude i skoven, altså så gæstfrihed ud over alle grænser.

Bjørn Harvig: Jeg synes, at I skriver i jeres bog, at det eneste tidspunkt I rigtig var alene på det, var da I kørte i hestevognen. Altså når I først stoppede den stoppede, så var det som om der kom et cirkus til byen.

Hans Erik Rasmussen: Jamen det var der. Så kom folk hen og kiggede, og.

Birgitte Gyrd: De råbte tit [khitanos!]. Anders altså 'sigøjnere'. Eller det troede de.

Bjørn Harvig: Romaer, Ej de har troet, at I var.

Birgitte Gyrd: Ja, men når vi så kom tættere på, så havde vi jo sådan nogle lækre Goretex jakker. Men det var allermest, de tog fat på vores heste, og de har aldrig set så fede. Det var ikke så meget i Polen i år i det østlige Polen, så velnærede heste.

Bjørn Harvig: Jeg kan huske, at jeg læser, at jeres ene hest bliver ret tidligt overbelastet. I kommer til at rejse lidt for langt. Eller hvad er det, der sker?

Hans Erik Rasmussen: Han sagde ja, men vi tager en for lang bakke, og det skulle vi ikke have gjort. Jamen, jeg havde jo. Jeg vil jo gerne rejse langt, og jeg vil gerne rejse længe, så jeg havde jo kigget på europakortet. Vi kan jo nå langt ned i Bulgarien, og hvis nu, fem kilometer i timen, hvis vi så kører otte timer, så det var sådan bum bum bum. Så kørte mit planlægger hoved og så. Ja, så var der en hest der havde brug for at vi kunne se den har brug for at nu holder vi lige pause, så den ja, foden hævede op og så måtte vi jo igen. Hvordan finder vi et sted at være? Og så sagde vi jo et sted, hvor vi holder lejr. Vi har simpelthen brug for at holde pause her. Og vupti, så er vores vært sagde: Jamen I kan jo bare bo her. I kan blive hos mig i 14 dage. I kan blive her altid. Altid. Kom ind og vær sammen med os.

Birgitte Gyrd: Og det er jo også det, da vi følte os som et snit. Som en snegl, der har sit hus med hele tiden. Og det var det, der også var hele ideen. Ikke at vi havde det hele med, så skulle vi selvfølgelig tanke op af vand og valset havre og købe lidt ind en gang imellem. Men vi nåede faktisk heller ikke at købe særlig meget ind. Faktisk ikke bruge nogen særlig penge. Jeg tror det er noget med et par tusind om måneden vi brugte.

Bjørn Harvig: Hvad sagde børnene? Hvad sagde Klara. Hun er 5 år på det her tidspunkt?

Birgitte Gyrd: Hun syntes, det var fantastisk.

Bjørn Harvig: Det er noget af en kontrast for et...

Birgitte Gyrd: Hun kom fra naturbørnehaver, og vi har altid været friluftsfolk og sådan noget. Så altså børnene elskede det overalt på jorden. Det var mere os det nogen gange var lidt udfordrende for. Fordi når du kører med en hestevogn, så er der jo altså motoren er to levende væsner. Så når vi kom frem og havde fundet et sted, hvor vi ville slå lejr, så var der først hestene, der skulle tages sig af. Så var der to små børn. Så var der værterne og hvem kom til sidst hver gang? Det gjorde vi selv så.

Hans Erik Rasmussen: Så det var faktisk derfor, det endte med at være rigtig godt at skulle blive hos den polske familie i 14 dage, fordi for mig var det altså noget af det, der var krævende på turen. Det var jo det at skulle finde en værtsfamilie næsten hver aften. Men så var vi der i 14 dage og lærte dem at kende og var med til deres familiesammenkomster og sådan og sådan lige kommet et hak mere ind under huden på den der familie og lærte det.

Birgitte Gyrd: Kunne vi også snakke noget tysk med dem.

Hans Erik Rasmussen: Ja, det kunne vi også.

Bjørn Harvig: Hvad sagde de om livet i den østlige del af Polen?

Hans Erik Rasmussen: Jamen, lige dér hos den familie. Der var halvanden kilometer ned til Bug-floden, der danner grænse mod Hviderusland, så de havde jo hele tiden udsynet ind mod Hviderusland, så de syntes egentlig, de havde det godt. Og der var en af deres familier, der havde arbejdet i Tyskland, og de havde nogle penge, så de måle sig mod, hvordan det var i Hviderusland, og jeg kan huske en eftermiddag. Så kørte vi en tur med deres lille hestevogn ned langs floden, og så var der en ko, der var kommet svømmende over flodenovre fra den, nu fra den hviderussiske side, og så grinte de sådan lidt og sagde: Ja, nu selv køerne, nu flygter de inde fra Hviderusland.

Bjørn Harvig: Og så var der noget sandhed i det, måske?

Hans Erik Rasmussen: Der var måske lidt sandhed i det. Ja.

Birgitte Gyrd: Og de var ikke i Polen. De var ikke fattige fattige, men en helt anden standard end os. Men noget af det, vi oplevede meget, det var, at der var ingen huse, der var bygget helt færdig, fordi det var noget med, at så skulle de til at betale noget skat. Så man byggede aldrig huset helt færdigt, så der var meget, sådan lidt ufærdigt, men de var enormt varme.

Bjørn Harvig: Jeg ved du bliver overrasket over de her. Hvad kan vi kalde det? Kønsrollerne lige pludselig blev meget traditionelle. Ja, og hvorfor blev de det?

Birgitte Gyrd: Ja, det gjorde de altså. På det her tidspunkt var jeg faktisk ved at køre en stor karriere op som billedkunstner, og jeg er opdraget til, at jeg skulle have de muligheder, som min mor ikke havde. Så jeg har virkelig lært her i Danmark at som kvinde er jeg lige med manden og lige muligheder, og det tog jeg da ellers meget bogstaveligt derudaf. Men så tænkte jeg også, da vi kørte her. Vi havde aftalt, at jeg tog mest ansvar for børnene og maden, og du gjorde for hestene. Men, men så ville vi da også switche over og sådan noget. Så så på et tidspunkt så tænker jeg Ej, nu vil jeg altså ud! Og nu sætter jeg tøjstagerne op, og nu laver jeg hegn, og så havde vi brug for en. Hvad hedder det slagsmed? For der var slidt sko og sko på det tidspunkt, og jeg går hen til til værten, og der er nogle andre mænd og siger så med tegn og så videre. Men det er ligesom de reagerer bare overhovedet ikke. Altså, de vil ikke høre på mig, og jeg synes det er så svært. Jeg synes ellers nok, jeg kan gestikulere og sige, hvad vi har brug for, nogle nye sko og så videre. Men der er ingen kontakt, og det kan jeg ikke gøre. De rystede bare på hovedet, og til sidst må jeg jo så vende om og sige, Hans Erik, jeg forstår det ikke, de vil ikke høre på mig.

Hans Erik Rasmussen: Og så går jeg så over med de samme fagter, som Birgitte er kommet med. At vi har brug for at få skoet forskoene. Og det forstår de jo med det samme. Og beslagsmeden er her og så videre. Og det var jo fordi de. Birgitte Jo, en kvinde, det kan det jo ikke noget en kvinde har med at gøre. Hun skal jo være inde og lave mad og have brød og måske endda også vodkaen klar til man kommer derind. Så vi blev simpelthen presset. Det var bare naturligt for os, at det var nødvendigt for os.

Bjørn Harvig: At få sagt, at det faktisk alligevel var befriende, fordi at det kunne være frustrerende, at du ikke fik lov til.

Birgitte Gyrd: Men det var det dybest set ikke. Det var faktisk en kæmpe gave til mig, fordi kvinderne kom jo så og sagde: vil du med ud i marken, og så kan I få forskellige rodfrugter, og jeg måtte bare samle ind, så jeg kunne lave mad, og så kunne jeg lige pludselig mærke, at der var noget, der slap lidt inde i mig. Der var et eller andet, jeg kunne læne mig tilbage, fordi dybest set, så har jeg ikke rigtig udviklet min mere feminine side og omsorgsside, og det havde jeg jo dybest set lyst til. Og det var faktisk også derfor, det var ligesom sådan et halvt års orlov, hvor jeg bare kunne være nærværende med mine børn og med det nære, så det var en gave, at de på en eller anden måde pressede os ind i det traditionelle. Og så slappede jeg egentlig af, og så grinte vi også meget. Snakkede om det. Skal vi ikke bare køre det helt traditionelle kønsroller? Og det var faktisk det virkede rigtig godt, og jeg tror det er sundt for vores parforhold og.

Bjørn Harvig: Hvad sker der de 14 dage, hvor I bor hos familien ved Bug-floden.

Birgitte Gyrd: Jamen, der bliver vi bl.a. inviteret til en stor høstfest, og det er jo bare, at vi klæder os ud og eller klæder os pænt på osv. Og jeg synes da jeg finder Klaras pæneste kjole.

Bjørn Harvig: Og ja, du har slået op i jeres bog?

Birgitte Gyrd: Ja, det har jeg faktisk, og her ser vi hvordan de er i nationaldragten. Den lokale dragt er fra det område, som man virkelig har på til fester med veste og hvide kjoler. Og Klara, hun er i pink bomuldskjole og så en fleece trøje ovenpå. Og jeg bliver mindet om her var, at vi var jo til den fest. Ja, det kan du lige sige hvad der skete?

Hans Erik Rasmussen: Jamen det var jo hele aftenen. Det var et skuespil der blev sat op, hvor der blev hvor. Hvad skal man sige? Stykket, der blev spillet, det var hvordan en ung pige hun falder for en fyr, og hvordan han inviterer hende ud, og hvordan de nærmer sig hinanden. Og vi kunne følge familierne kommer og bagved er det, der blev spillet dernede på gulvet, og så var der et stort kvindekor, der sang til. Og så så man så. Så gik de ind ved siden af ved bryllupsnatten og så en stor fest. Og så kan jeg huske, så var jeg på et andet tidspunkt i løbet af aftenen. Så sad vi jo ved borde, og så kom der en masse mænd fra de forskellige familier hen. Og fordi de laver jo alle sammen vodka og laver deres egen hjemmebrændte vodka tilsat det ene og det andet.

Birgitte Gyrd: Og vi skulle smage det hele.

Hans Erik Rasmussen: Ja, vi skulle jo smage det hele, fordi vi var de der udefrakommende uvildige dommere, så vi måtte jo smage.

Birgitte Gyrd: Domme på.

Hans Erik Rasmussen: Et glas eller to af samtlige familiers vodka for nu at udråbe en vinder.

Birgitte Gyrd: Og det var jo lidt...

Bjørn Harvig: En svær balancegang.

Birgitte Gyrd: Men vi havde jo kun måske 3-400 m hjem, så vi kunne godt dalre hjem. Men det jeg lige vil sige for det billede der så hen på aftenen, så kommer alle de her piger i deres fine nationaldragter med Klara i hånden og siger værsgo at leverer hende tilbage, for hun er simpelthen for vild. Hun er ikke sød og pæn og nysselig pige. Altså hun vil alt det, som drengene vil, og det var alligevel for vildt.

Bjørn Harvig: Det blev for stor en mundfuld.

Hans Erik Rasmussen: Men Klara ville rigtig gerne. Og Silas, han er sådan en tilbageholdende dreng. Han vil godt være lidt ved sig selv. Men Klara ville rigtig gerne i kontakt, og jeg husker flere steder, så hun kunne jo ikke tale med dem. Men hun fandt hele tiden en måde at kommunikere med

de andre børn på, og et sted, hvor Birgitte gav dem noget papir og nogle farver og så satte klare sig foran en anden polsk pige. Og så begyndte Klara tegne lidt og så tegne den polske pige det samme. Og så tegner jeg klar videre, og så tegner pigen og få hende videre. Og så havde de en kommunikation ved at tegne sammen på den måde. Og så sad Silas måske ved siden af med hans Duplo klodser og byggede hestestald og byggede klodser.

Birgitte Gyrd: Fortalte vi egentlig det der med, at nogle gange det elektriske indhegning, der kørte på solceller. Den brugte vi normalt til hestene, men nogle gange når der var så stor interesse, så kunne vores børn simpelthen ikke overkomme alle de børn, der ville lege med dem, så bliver vi nødt til at spænde, spænde hegnet rundt om vores børn og lukke legekammeraterne ind i hold. Også i Ukraine der ville... Legoklodserne forsvandt for hurtigt, og det var deres bedste legetøj. Men det var en rigtig god måde altså Lego. Det virkede bare at lege sammen.

musik: [musik]

Bjørn Harvig: Vi bor hos familierne i 14 dage. Hestene kommer sig, og I er på landevejen igen.

Hans Erik Rasmussen: Ja. Vi er på landevejen igen, og kender vi. Som Birgitte siger vi er meget tæt på den nordligste grænseovergange til Ukraine, og der har vi jo på det tidspunkt kørt to en halv måned i Polen. Det kan godt lade sig gøre, og så er polakkerne jo selvfølgelig, da de hører, om vi skal ind i Ukraine. Jamen, lad være med det, fordi de drikker vodka, og det er farligt. Og bum bum bum, så kører historierne igen. Men altså.

Birgitte Gyrd: Men i Danmark blev vi advaret mod polakkerne. Jo, de ville.

Bjørn Harvig: Være. Det er en god klassiker. Den tror jeg, vi alle sammen har mødt derude. Uha, der er farligt næste sted.

Hans Erik Rasmussen: Jamen så kører vi så hen mod grænseovergangen, og der holder jo 3-4 kilometer af lastbiler, der venter på at blive fortolket ind i Ukraine. Og vi lægger os ud i overhalingsbanen og kører ned, og jeg når ikke at komme ned ad bukken, og så er vi bum bum bum. Så er vi ude af Polen, kører henover.

Birgitte Gyrd: Vi sviner jo også med hestepærer...

Hans Erik Rasmussen: Så, og så kommer vi over på den ukrainske side, og der siger de nje nje, og vi kan ikke komme ind og nå jamen så kan I huske, så står vi der og holder det med Karlsvognen en times tid, og det er den der grænsedyrlæge der siger og peger tilbage mod Polen.

Birgitte Gyrd: Og der blev vi svedt.

Hans Erik Rasmussen: Og så holder vi det én time og vi holder to timer og så hestene. Når de holdt pause, så spreder det lidt benene, og så pisser de ud på det der asfalt areal, der skråner lidt. Og det der gule varme hestepærer der løber ned under en bil, hvor der er andre betjente der står og undersøger dem. Og så bliver de jo irriterede over, at vi holder der, og så kan de godt se. Nej, vi skal væk derfra og så køre vi videre afsted ind i Ukraine med jer, og så er vi Ukraine og så. Ja.

Bjørn Harvig: I møder ret hurtigt en græsk ortodoks præst?

Birgitte Gyrd: Ja.

Bjørn Harvig: Og undskyld, men hvorfor er han græsk ortodoks? Jeg troede, de bare var russisk ortodokse.

Hans Erik Rasmussen: Han var græsk ortodokse. Ja, hvad betyder det? Ja, det skal vi have sat os lidt mere ind i, men det betyder i hvert fald, at selvom de delvist tilhører den katolske kirke, så måtte han. Han var gift, og han havde syv søde børn.

Bjørn Harvig: Hvordan møder jeg ham? Kan I huske det?

Birgitte Gyrd: Jo, da vi kommer til Ukraine, er der jo ikke en masse frie arealer. Der er ikke en masse skov. Der er ikke bare sådan. Altså hver en grøn plet er udnyttet til jordbrug, havebrug, grønsager, til grøntsager. For at overleve simpelthen til mad. Så det eneste sted vi sådan kan placere hestevognen, det er jo enten på skolens boldbane eller ved kirken. Og så finder vi tit ud af, at det er hyggeligt ved kirken og.

Bjørn Harvig: Okay, så I kommer simpelthen op til kirken og siger her.

Hans Erik Rasmussen: Ja, så havde kirken så en plads og så ham præsten, der syntes at det var alletiders vi var der. Og så.

Birgitte Gyrd: Men de når jo også at løbe ud. Altså, når vi nærmer os en landsby, så kommer der jo børn inden, og så er der en hel stime af mennesker inden vi kommer ind i landsbyen.

Bjørn Harvig: Jeg ved I bliver der flere dage, og Silas og Klara leger med hans børn og så videre. Og I har jo faktisk også noget, jeg husker. Dramatisk. Tæt på dramatisk hændelse sammen med præstens børn.

Birgitte Gyrð: Ja.

Hans Erik Rasmussen: Ja, ja, det var. Puha, jeg kan huske, vi gik ned på sådan en eng. Der var en å der løb, og jeg står jo med Silas 2 år gammel og vi står og nyder. Ej hvor er det hyggeligt og dejligt at Birgitte og Klara sammen med præstens børn og nogle andre derinde. Og så pludselig hører jeg et plump, og så kigger jeg ned. Og det er så Silas, som har fået øje på noget, der flyder af sted i åen, Og det skal han jo ned og have, og jeg kaster mig ned og når lige nøjagtig at gribe hans ben, inden han forsvinder og får hevet ham op.

Birgitte Gyrð: Ja.

Hans Erik Rasmussen: Altså. Så hvis man sådan skulle evaluere lidt i dag, så skulle vi måske have ventet til han var et par år ældre. For som Birgitte sagde, to børn.

Bjørn Harvig: Har hele tiden holdt øje med.

Birgitte Gyrð: Ja, og altså han. Og i Ukraine, der har man simpelthen nærmest ikke rindende vand særlig mange steder andet end i større byer, så der var brønde alle vegne. Det er sådan Op af brøndens klare vand trækker jeg min lille spand, og da skulle Silas jo altid klatre op og kigge ned i de der så. Og der var tyre, og der var alle mulige hele tiden, så vi var på. Så vi må altså indrømme, skal vi give en indrømmelse, jeg ved ikke hvad forældre i Danmark ville tænke, men altså, han kom i hundesnoren tit. Altså sådan en med løbe line, som vi kunne sætte på enden af hestevognen.

Bjørn Harvig: Så I vidste at han ikke stak af.

Birgitte Gyrð: Ja, for ellers havde jeg jo aldrig ro. Eller vi havde.

Bjørn Harvig: Birgitte. I har en også i Ukraine. Har jo en. En lokal ung med jer.

Birgitte Gyrð: Natalia Ja ja. Og hende.

Bjørn Harvig: Hun fungerer som som også som tolk?

Birgitte Gyrð: Som tolk, men også lidt som barnepige, så vi lige får lidt pause ind imellem. Og det var en rigtig god investering, og det var det vist også for hendes familie. Kan du huske det? Moren hun kom med hende.

Hans Erik Rasmussen: Kan jeg huske.

Birgitte Gyrd: Hun har 19-20 år og talte engelsk. Engelskstuderende.

Hans Erik Rasmussen: Ja, det er rigtigt. Ja. Moren kom med Natalie, og det kunne jeg da godt forstå, at moren skulle sige. Nå, hvad er det for en dansk familie? Og er det nu trygt for dem at efterlade min datter der? Og vi havde lavet en aftale om, at hun skulle have 40 dollar om dagen. Og hurtigt gik det op for os, at moren skulle hun sgu godt nok sikre sig at få afleveret den datter. Ved du hvad, nu skal du bare her, søde Natalie bliver hos dem i rigtig lang tid og tjene penge til hele familien. Og så fandt vi ud af, at 40 dollars.

Birgitte Gyrd: Dollar.

Hans Erik Rasmussen: Andre steder. Det var en månedsløn. Og det vil vi give hende om dagen. Så det var en kæmpe indtjeningsmulighed for den familie, der.

Bjørn Harvig: Natalia åbner op for, skriver i hvert fald i bogen, mødet med andre kvinder. Flere kvinder end vi tidligere havde mødt.

Birgitte Gyrd: Helt sikkert. Altså, det gjorde det, at vi havde hende herovre. Eller jeg havde hende til at oversætte. Og hun var jo også var en ung kvinde, så der synes jeg virkelig, at jeg kom ind under huden på på kvindernes livsvilkår. Og tit så samles de altså. Så kom de også ud med kager til mig med kartofler. Ja, kager, retter og mælk og alverdens ting, og jo fattigere de var, jo flere gaver fik vi altså. Tit var vi så overvældede af vi havde alt for meget mad, at vi ikke kunne spise, syltede ting. Og så fik vi jo snakke om, hvordan det er at leve der hvor man har været og har levet under kollektive brug, men er i opløsning og er private. Og de kunne simpelthen ikke overleve med kost, hvis de ikke opdyrkede alt hvad de havde omkring deres huse. Og jeg oplevede også, at får jeg lyst til at fortælle, at når jeg var i en lidt større landsby, så var der en en købmandsbutik, og så gik jeg jo ind og skulle købe lidt ost og sådan lidt lidt lækre ting og lidt konserves og lidt kød og sådan noget. Og så købte jeg jo to store indkøbsposer, når jeg stod og bad om hele osten. Eller en hel pølse. Altså, de ville næsten ikke udlevere det til mig, for det kunne jeg da ikke have råd til. Altså jo, jeg skulle både have det og det, og jeg skulle have yoghurt, og jeg skulle, Og de var jo målløse, når jeg gik ud med tre indkøbsposer. Det var jo, hvad de havde råd til at købe. Måske på et halvt år.

Bjørn Harvig: Nu kan jeg ikke huske, om det er Ukraine. Det var faktisk nok i Polen, men der er det. Står det skrevet eller nogen, der siger til jer, at gæst i huset er Gud i huset?

Hans Erik Rasmussen: Jeg kan huske, at det var Ja, det er rigtigt. Det var jo i Polen et sted, vi var inde, og så var der sådan et væg-broderi, og jeg forstod det jo ikke og spurgte hvad står der der? Og så det var gæst i huset er Gud i huset. Og det var så det. Det var faktisk det, der gennemsyrrer det hele. At når vi kom ind et sted.

Birgitte Gyrd: Så vi skulle have det bedste.

Hans Erik Rasmussen: Vi skulle have det bedste.

Bjørn Harvig: Det er årsagen til, jeg nævner det også fordi jeg husker, at I skriver, at Ukraine kom det endnu mere bag på jer, hvor meget I blev taget imod?

Hans Erik Rasmussen: Ja, men det var meget voldsomt og overvældende.

Birgitte Gyrd: Det gav os også tøj og broderier og vævede tæpper. Og ja.

Bjørn Harvig: Og er det fordi der er få andre rejsende, eller er det fordi de gerne vil vise, at de er det, fordi de måske tænker. Der er sikkert nogle dårlige historier om os, så vi vil prøve at modbevise det. Eller hvad er det for nogle tanker omkring det?

Hans Erik Rasmussen: Det er faktisk et sted, hvor jeg spurgte ind til det. Ja, det var, at de ved godt, hvad vi tænker om Ukraine. Det er fattigt, og det er ovre mod øst, og de kan ikke så meget. Så det var det, det var. Det er meget vigtigt og giver os mange ting og vise, at vi har. Vi er ikke rige, men vi giver, og vi er. Vi er hjertevarme mennesker, og vi vil.

Birgitte Gyrd: Men jeg mærkede også, at det ikke bare var beregnende. Det kom virkelig fra hjertet. Ja, og det var også fantastisk, og det var smukt. Men hvis jeg skal være ærlig, så på et tidspunkt. Det kan jeg også huske med Klara. Der blev det bare for meget med så mange mennesker og så meget opmærksomhed, når vi bare en almindelig morgen skulle skulle spænde for og bare gå vores morgenens sysler og sådan noget. Så stod der og jeg overdriver ikke. 20 30 40 mennesker. Hold bare og kiggede på os og fulgte os, for det var jo noget så spændende. De har da aldrig set noget lignende.

Bjørn Harvig: Hvad gjorde jeg så?

Hans Erik Rasmussen: Jamen vi kunne jo.

Birgitte Gyrd: Ikke blev mere og mere bare lod som ingenting, men Klara blev nogle gange så lukkede hun for 'jeg gider ikke mere af alle de mennesker, der kigger på mig' og.

Hans Erik Rasmussen: Så alle de tilskuere. Men der var ét sted, de kom med bænke og klapstole og sådan. For de kunne godt se det her. Det tager jo lidt tid inden at have to heste gjort klar, og de skal stilles op osv. Så de satte sig simpelthen klar til en underholdning de aldrig har fået.

Birgitte Gyrd: Det var simpelthen årets underholdning.

Hans Erik Rasmussen: Jeg kan huske der var en pige, der kom hen og gav os blomster, og det var sådan.

Birgitte Gyrd: Borgmesteren kom og.

Bjørn Harvig: Så.

Hans Erik Rasmussen: Det var simpelthen bare. Og så samtidig med at skulle være det det underholdende indslag, så sørgede for at seletøjet kom til at sidde rigtigt og det hele blev gjort klar og alt var spændt på Karlsvognen og vi havde fået det hele med og så.

Birgitte Gyrd: Og så min jagt også på på på bleer og sådan noget. Altså jeg kunne jo ikke bare altid have engangsbleer, så måtte vi bruge stofbleer.

Bjørn Harvig: Og hvad sagde folk til at I kom netop på heste? Oprindeligt havde I tænkt, nu rejser vi vores eget hus. Vi rejser langsomt. Vi rejser måske netop som man også gør i Østeuropa. Mødte I andre på hest.

Hans Erik Rasmussen: Jeg kan huske nede i Rumænien der var der nogen der sagde, der havde været en gruppe romaer forbi i hestevogn nogle dage tidligere, men vi mødte ikke andre, som kørte i beboelsesvogn i beboelsesvogn.

Birgitte Gyrd: Men ellers så brugte de i Ukraine, det var simpelt hen, og de og de tog, de syntes, det var så flot. Så spændte de på deres almindelige primitive hestevogne som tyske nummerplader. Bare for at de var selvlysende og smarte. Og så kørte de på bar. Det har vi billede af med unge piger, fordi man havde jo ikke benzin nok til og havde ikke råd til at købe biler, og der var måske et par biler i hver landsby.

Bjørn Harvig: Vi skal tilbage til den der dramatiske start. Vi startede med og som jeg også husker måske er det værst tænkelige der egentlig sker på jeres tur, at at en hestehov sidder fast.

Hans Erik Rasmussen: Det er derfor der hvor vi tænkte nu kan det gå galt.

Bjørn Harvig: Altså det er på landevejen i Ukraine?

Hans Erik Rasmussen: Det var en landevej inde midt i Ukraine, ja, og Birgitte står nede foran.

Bjørn Harvig: Jernbaneskinneerne krydser vejen.

Hans Erik Rasmussen: Jernbaneskinneerne krydser vejen.

Birgitte Gyrd: Den bliver lidt bange. Så går den...

Hans Erik Rasmussen: Carlos ene højre forben sidder fast dernede mellem skinnen og den der plade, og så kan jeg se måske et par meter længere tilbage. Det er ligesom der er lidt større afstand mellem skinnen og den der jernplade, og så vil jeg så prøve at få den. Jeg får Birgitte kommer med. Hvad hedder det vores hammer vi har til tøj og sele. Og så får jeg så banket på hestens hov og vi tager.

Birgitte Gyrd: Alle de men også hjælper.

Hans Erik Rasmussen: Og jeg er simpelthen.

Bjørn Harvig: Så siger de der kommer et tog. Ja, det.

Birgitte Gyrd: Var kunne vi godt forstå, de der vagter. Det var sådan noget med om fem minutter. Vi havde en.

Bjørn Harvig: Ej en filmisk scene det der.

Hans Erik Rasmussen: Og jeg er simpelthen. Jeg får helt kuldegysninger, når jeg fortæller ham det, og det er også sådan. Heldigvis skete det først tre måneder inde på rejsen, så vi havde den der fuldstændig telepatiske kontakt med dyrene. Altså, vi. Vi vidste, hvad hinanden tænkte, hestene og os, og jeg udstrålede næsten uden at sige noget i skal være rolige. Og så var hestene rolige. De stolede fuldstændig på os.

Birgitte Gyrd: Og jeg var rolig, fordi hestevognen med børnene var spændt fra. Så kunne de også mærke, at så kunne jeg også være rolig. Så er jeg bare: Klara, du holder Silas. Hun fik mange opgaver. Nogle gange fem år. Du holder Silas, og så kan jeg gå hen og berolige hesten.

Hans Erik Rasmussen: Ja, Birgitte kunne så stå med den anden hest. Jo, og så fik jeg lirket hestens hov. Det er nogle meter tilbage og fik den op og fik trukket hesten væk, og så gik der nogle minutter og så sagde det.

Birgitte Gyrd: Der gik 20-30 sekunder.

Hans Erik Rasmussen: Før den ding ding gik bommene ned. Og så kan jeg huske, at kom der sådan tre store lokomotiver og et godstog så langt og rungede buldrede forbi, og vi stod bare der, og vi kunne se, der var en højere magt. Nogen omkring os, som skulle ud og vise os livet kan gå galt, men I er borte. Det var virkelig. Og så sad vi resten af dagen og kiggede ud over markerne og skulle finde ro.

Bjørn Harvig: Hold nu op.

Birgitte Gyrd: Men jeg tror faktisk vi gjorde lidt, som du også gør, fordi vi var jo midt i det hele. Vi kunne jo ikke sidde i den der og blive bange og så ligesom ryste ryste det af os på en eller anden måde. Det kan jeg huske.

Bjørn Harvig: Op på hesten.

Birgitte Gyrd: Kom så op på hesten og videre og videre. Og vi kunne også godt. Ja, op på hesten. Vi kunne godt sætte børnene op, selvom den kørte og havde seletøj eller hestene havde seletøj på. Vi kan godt sætte Klara op og Silas.

musik: [musik]

Bjørn Harvig: Vanvittig historie med hoven. Hvad? Hvordan ser dagene ud efter der? Pulsen skal lige ned.

Hans Erik Rasmussen: Han siger ja, den skulle ned så vidt jeg kan huske. Vi kører et par dage, og så er der sådan et lille kollektivbo, hvor vi snakker med ejeren. Vi spørger, hvor vi må være. Har I et stille sted? Og så siger han, hvis I kører ned ad den der lille grusvej, så har vi et hus dernede. Der bor ikke nogen, og der er et hegn omkring. Åh, det var dejligt og vi kører derned og vi bliver låst ind og vi slapper af en halv times tid. Så kommer der en minibus kørende forbi lidt længere oppe der er en sø, og det havde vi godt nok set. Der var nogle borde og bænke og et lille bålsted. Og så kommer der en minibus kørende og stopper og stopper alligevel. Ikke fordi de kan se, hvad det en eller anden mystisk hestevogn, der holder lidt længere nede. Og de kører ned til det hegn og stopper, og så springer der en 12-13 mænd ud, hvor vi finder senere ud af, at de syv af dem, de hedder Ivan, og de står og kigger, og så må vi åbne hegnene og begynder at snakke. Og det er så op fra det lokale elværk. De har en firmaudflugt ned til de.

Birgitte Gyrde: de syv Ivan'ers fest der. Og så tænker vi.

Bjørn Harvig: Noget I døber den?

Birgitte Gyrde: Det døber vi den. Nå ja, det kan jeg ikke huske. Nå, men. Men så tænker vi Ved du hvad, måske kunne vi også trænge til sådan en fest og måske også hjælpe dem med at drikke alt det vodka, som bliver skænket i sådan nogle hvide plastik tandkrus.

Bjørn Harvig: Stur dram. Ja jeg kender.

Birgitte Gyrde: Den og det blev faktisk hyggeligt. Og ja, de kom i festligt lag og det gjorde vi vel også. Og så på et tidspunkt, så ligger de i hvert fald. Natalia er jo sammen med os dér, og så ligger den ene an.

Hans Erik Rasmussen: Det er faktisk lederen af det der... Hele firmaet.

Birgitte Gyrde: Og der spørger vi hende: Er det noget du vil gå gå med? Og det overvejer hun lidt, fordi så er hendes fremtid sikret, hvis hun får en kæreste og bliver gift med en ledende.

Hans Erik Rasmussen: Så de sidder jo ved siden af hinanden, og det er så sødt at se. Og som aftenen skrider frem og der kommer lidt mere vodka, og så kan jeg se, at der er en af de der Ivan'er, som sætter sig hen ved siden af Birgitte og synes hun er en attraktiv kvinde. Og det synes jeg jo også. Altså det er jo derfor jeg er gift med Birgitte, og han skåler med hende og rykker endnu tættere på. Og så kan jeg godt se, at han lægger en arm om Birgitte og så Arh, hvad er det lige, der sker der? Og så kan jeg så se nogle af de andre mænd også kigger og synes, at nu er han måske ved at gå lidt for tæt på, og han læner sig helt opad, og jeg tænker hvad skal jeg lige gøre? Men så er der nogle af de andre.

Birgitte Gyrde: De tager fat.

Hans Erik Rasmussen: 4-5 Ivan'er. Så rejser de sig, og så tager de fat i kraven på ham denne her mand. Og så går de hen til minibussen og åbner det der magasin nede under bagagerummet, og så basker de om i bagagerum, og så lukkede de klappen igen. Og så kan han simpelthen lære det, kan han. Og så kommer de til...

Bjørn Harvig: Så er feste slut hvad...

Hans Erik Rasmussen: I hvert fald for ham.

Birgitte Gyrð: Fordi gæsterne er gået.

Hans Erik Rasmussen: Ja.

Birgitte Gyrð: Ja.

Hans Erik Rasmussen: Og så da de kører hjem ud på aftenen, så kommer han ud lige så slukøret går han op og sætter sig på sit sæde.

Bjørn Harvig: Og hvad med den kære Natalia?

Birgitte Gyrð: Jamen, det ved vi faktisk ikke.

Hans Erik Rasmussen: Det ved vi faktisk ikke.

Birgitte Gyrð: Om der blev mere. Hun var ikke så... Efter hun har tjent pengene ved os, så hørte vi ikke så meget mere fra hende. Men vi synes vi hørte meget der lærte meget, mens vi var sammen med hende. Men ude af øje, ude af sind.

Bjørn Harvig: De syv Ivan'ers fest. Ja, det er sådan en, man rigtig gerne vil med til.

Birgitte Gyrð: Og vi kunne jo blive ved, fordi Natalia jo så på et tidspunkt sagde vi "Ah, du er også på arbejde. Tager du børnene og går hjem? Gå hjem". Ja, på de seks kvadratmeter.

musik: [musik]

Bjørn Harvig: I kommer til Rumænien. Ja, hvordan er det at komme til Rumænien på en hestevogn?

Hans Erik Rasmussen: Ja, det var på mange måder.

Birgitte Gyrð: Det var lettere.

Hans Erik Rasmussen: Fordi vi var så specielle i Ukraine og Rumænien i forhold til det var jo. Jeg kan huske det, da vi ruller ind i Rumænien. Det var at komme til et moderne vesteuropæisk land. Alene det, at vi kunne læse, hvad der stod på vejskiltene, og gode asfalterede veje, og der var i det nord østlige Rumænien, som det jo er. Der er lidt turisme, og der kommer vesteuropæere derned. Og vi var ikke så specielle, så det blev lettere. Det blev lettere.

Bjørn Harvig: Hvordan blev vi taget imod?

Birgitte Gyr: Men enormt fint, og jeg synes, at noget af det, jeg havde glædet mig til, var, at det var ligesom kommunismen har ikke gjort så stort indtog oppe i det nordlige hjørne, så de levede meget traditionelt stadigvæk, og mange af familierne. De havde 10-12 børn, og der blev vi inviteret ind i flere familier og kan specielt huske en, hvor vi så hvordan hun vævede og hvordan de levede og faktisk virkede til at have det ret ok. Men det er også det man hører de skrækkelige historier om, om børnehjem og så videre. Men vi oplevede det faktisk sådan rimelig ok, hvad vi kunne fornemme.

Hans Erik Rasmussen: Et meget, meget spændende sted i Europa. Det område, der ligger nord for Transsylvanien og under Ukraine. Et område der hedder Maramureş meget, meget traditionelle. Og når vi kørte igennem små landsbyer, træhuse og store træ udskårne træ portaler...

Birgitte Gyr: Kan du ikke huske at vi blev inviteret med til.

Hans Erik Rasmussen: det er indgangen til gårdene.

Birgitte Gyr: Undskyld. Kan du huske vi blev inviteret med til bryllup?

Hans Erik Rasmussen: Ja, det er rigtigt.

Birgitte Gyr: Ja, hvor de også kørte... Ja, og der kørte de på altså på hestevognen også og fortalte. "Der er bryllup, der er bryllup".

Bjørn Harvig: Hvordan bliver man inviteret til et bryllup i Rumænien?

Birgitte Gyr: Jamen, når man bor der i landsbyen og kommer en hestevogn fra.

Hans Erik Rasmussen: Ja.

Birgitte Gyr: Så er vi jo nærmest æresgæsterne.

Bjørn Harvig: Så I bor i en landsby, så folk kender jeg og kommer ned.

Birgitte Gyrd: Og så kommer de ned og siger. Og så er vi med inde... ja der er jo vielsen i kirken. Og det er sådan en trækirke. Meget flotte. Og så er der ellers bare dans. De danser, og der er folkløristisk musik og spiller harmonika og fløjter og alverdens ting. Og så indtil festen altså. Meget livligt og glad.

Hans Erik Rasmussen: Og det er rigtig vigtigt.

Birgitte Gyrd: Hele landsbyen er med.

Hans Erik Rasmussen: Det skete ude på gaden ude foran, hvor orkestret spillede. Og så kan I huske, der var en hestevogn, der kørte rundt. Så var der en stor kage. Ja, der var en kage på ladet af en hestevogn. Og så var der på flaske med vodka. Så kørte det rundt i landsbyen, og alle kunne få et stykke kage. Alle kunne få lidt at drikke. Og alle var med. Det var så smukt.

Bjørn Harvig: Det er sådan en fest, man gerne vil være med til. Ja, hvad siger børnene?

Birgitte Gyrd: Jamen, på det tidspunkt var de sådan lidt mere ovenpå igen. De synes også, det var sjovere. Så de. Ja, og jeg kan huske, at så fik de jo. Vi fik vi gave, og så fik de en traditionel skjorte på med broderier, så de også var lidt fine. Fordi generelt var vi jo ikke så, Klara og jeg, ikke så feminine og så de synes nogle gange så spurgte jeg om hun var en dreng, og jeg var også kortklippet og sådan noget. Så jeg lærte faktisk det der med at få købt sådan en spindler og en kjole og tørklæde ned omkring hende, og Klara fik nogle fine lyserøde kjoler, så vi ligesom ja.

Bjørn Harvig: Blendede lidt.

Birgitte Gyrd: Ind. Ja blendede lidt ind, og det var også en respekt for deres kultur. Det var ligesom forkert, at vi... Og det åbnede op også noget inde i mig til en mere feminin side.

Bjørn Harvig: Det tror jeg du sagde Birgitte på et tidspunkt. Det der med at den der smarte friluftsjakke, den blev ret hurtigt smidt væk. Det var forkert at komme med den.

Birgitte Gyrd: Forkert at komme i det. Og også når det så langsomt og over så lang tid vi er der, så mingler man simpelthen ind i kulturen.

Bjørn Harvig: Hvordan gik det med hestene? Altså de havde jo haft problemer der i starten og overbelastninger osv.

Birgitte Gyrd: Vi skal fortælle hvordan vi er simpelthen kom over de høje pas.

Hans Erik Rasmussen: Jamen det gik godt altså. Det var ligesom efter tre måneder.

Bjørn Harvig: Nu kommer bjergene også lige pludselig.

Birgitte Gyrd: De er i god form på det her tidspunkt

Hans Erik Rasmussen: De er i god form, og de bliver brugt. Vi kører i gennem flere byer, hvor der altså er. Det er ikke løgn. Når jeg siger, at det var måske på hver side af Karlsvognen, så var der 3 4 centimeter til de biler, der holdt parkeret i nogle rumænske byer. Men altså, det er jo igen den der fine fine føling mellem os og hestene, og det bliver jo let. Det bliver meget let den sidste halvanden måned nede i Rumænien.

Birgitte Gyrd: Men bjergene. Der var et pas, der var alt for stejlt.

Hans Erik Rasmussen: Der havde vi jo lært, at alt kan lade sig gøre og.

Bjørn Harvig: Så bare lige sige inden vi skal hen over Karpaterne, så synes jeg vi lige skal nævne, at I får faktisk besøg.

Birgitte Gyrd: Ja.

Bjørn Harvig: Er det ikke sådan?

Birgitte Gyrd: Af din jo. Af din gode ven...

Bjørn Harvig: En af dine gamle venner?

Birgitte Gyrd: Ven fra Argentina.

Bjørn Harvig: Jeg ved godt, at I har jo også haft besøg af familien undervejs i Polen. Jeres forældre kom derned og besøgte.

Hans Erik Rasmussen: Min rigtig gode ven Ricardo nede fra den argentinske pampas. Han kommer op og han er dansk argentiner, og han er i Danmark nogle måneder, og så kommer han ned og besøger os. Så det er jo lidt ligesom, når en langturssejler de har gaster med om bord, og så var Ricardo gast en uges tid.

Birgitte Gyrd: Det var en lettelse jeg kan huske, at jeg var også træt. Jeg var træt ind imellem, og det var nok også meget det der gæstfri. Det var måske. Det var ikke det, hverdagslivet, med børnene og hestene. Det var dejligt. Det var det, jeg gerne ville. Men det var faktisk, vi er jo nysgerrige, fordi kultur vi rejste igennem, men vi, vi var hele tiden på. Så det var så skønt at kunne, ligesom han tog lidt over, og.

Hans Erik Rasmussen: Og der lige..

Bjørn Harvig: Det bliver indgangsvinklen også til et..

Hans Erik Rasmussen: Ja, fordi lige for foden af Karpaterne, der er et af de der meget, meget smukke klostre der er en en mur der er bygget omkring. Ekstremt flot, flot malede kirker. Og Ricardo ja, han har gået i nonne skolen nede på Pampaen på et tidspunkt, så han fik sig straks charmet ind hos den ledende nonne i det der kloster. Og vi snakkede om Karpaterne og en stejl zigzag vej og Karlsvognen og bum bum bum. Så han fik arrangeret, at der var nogen, der kom med Klosters traktor, og så hev hun op i kjortlen og bandt en snor omkring og spændte Karlsvognen efter. Og så sad han så på bukken og nonnen med sin Massey Ferguson traktor bukseret Karlsvognen op på toppen af Karpaternebjergenes første høje pas.

Birgitte Gyrd: Og så kunne vi jo altså. Så kunne vi jo ride på Viggo og Carlo, og det var så skønt nogle gange at kunne ride. Men hvis vi ikke havde Natalia, hun var der jo ikke. Og her var hun jo stemplet ud i Ukraine. Og i Rumænien havde vi ikke nogen tolk med. Så endelig var der tid til os selv, og vi kunne ride. Bare os to igennem skoven deroppe, og der kan jeg også huske vi vi hyggede os lidt på skovbunden der. Og Ricardo, han syntes godt nok vi tog lang tid om at ride oppe fra det pas.

Hans Erik Rasmussen: Men der var så lige ægteskab alene os to. En eftermiddagstid. Åh, det var dejligt.

Bjørn Harvig: Og der altid er løsning på problemerne.

Hans Erik Rasmussen: Der er altid.

Bjørn Harvig: Tænkt, at det er en fantastisk erfaring at få, hvordan i alverden kommer vi med en hestevogn over de bjerge? Jamen en nonne på en traktor, Ja, hvorfor ikke?

Hans Erik Rasmussen: What's not to like?

Birgitte Gyrd: Og så var det da vi så kom op på toppen, og det skete flere gange, så var Klara der straks. Nu skal jeg have, nu skal jeg have. Jeg har været en stor pige, og jeg passede på lillebror, og så fik hun lov til at ride selv, for hun vendte sig jo. Altså de heste, de er jo, de var jo deres legekammerater. De var så tillidsfulde ved børnene. Silas kunne gå under bugen på dem. De gjorde dem aldrig noget, de kunne gå bagom. De kunne hive i dem. Altså. Der var en enorm fortrolighed mellem børn og heste. Ja, og så sker der noget.

Bjørn Harvig: Afslutningsvis kunne jeg rigtig godt tænke mig, at vi fik talt om det her fine møde med... Jeg tror det er nogle romaer, der kommer op på siden af jer. Ja, og det er jo noget, I har talt om.

Hans Erik Rasmussen: Ja, hvis vi lige spoler tilbage til Ukraine. Da vi så siger, at der er næste land, vi skal køre i det Rumænien. Jamen, der er romaer, og de stjæler, og så bliver vi jo igen advaret. Altså de farlige, de er jo altid. De er jo ikke her, hvor vi er. Vi er jo gode. Men det er dem. Det er et andet sted. Og så er vi oppe på toppen af det der pas der. Og Ricardo står ved siden af, og så kan jeg huske. Så kommer der nogle store, lad os sige store mercedes'er kørende derop og lidt stærkt og svinger ind til siden, og en par mænd hopper ud og åbner motorhjelmene. Der er sådan en hektisk stemning.

Birgitte Gyrd: Jeg står alene. Du er nede med et eller andet. Jeg kan i hvert fald huske, at jeg står alene med dem. Og så går de hen til hestene og åbner biddet for at kigge ind. Har de nogle ordentlige tænder og sådan noget? Og der kan jeg mærke, at der bliver jeg sådan lidt bange. Hvad er de ude på? Er de ude på at stjæle vores heste? Og der bliver jeg sådan lidt lidt utryg.

Hans Erik Rasmussen: Og så kommer de så hen til Karlsvognen og spørger efter vand og vand, Vand. Vand. Har I noget vand? Og så begynder de at gøre tegn til at vise en pengepung og penge. Og jeg bliver sådan lidt irriteret. Altså så kan jeg godt se bilen dernede. Den er nok kørt varm på vej derop af, og jeg vil gerne give dem noget vand. Men så vil de gu dødmø også have penge for det.

Hans Erik Rasmussen: Penge for det. Og hvad er det for noget? Og de der romaer osv. Nå, vi må jo have dem til at forsvinde, og så giver jeg dem en spand vand, og de spørger stadigvæk om penge, og da jeg så ikke svarer, så bliver den ene mand sådan lidt småirriteret, og så tager han sin pung, og så tæller han nogle sedler op og stikker mig dem i hånden, så han kan få betalt for det der vand, og så pludselig så rykker det hele rundt. Ja, selvfølgelig er de interesseret i heste, for de har selv haft heste og selvfølgelig de kommer derop, og de har brug for noget vand, og så giver vi dem noget vand, og det vil de da gerne betale for. Så sådan er.

Birgitte Gyrð: Ej hvor var vi bare flove der.

Hans Erik Rasmussen: Ja, det var sådan åh undskyld, undskyld.

Birgitte Gyrð: De der fordomme.

Hans Erik Rasmussen: Ja.

Bjørn Harvig: Ja. Kan I huske jeres sidste tid i Rumænien? Er det en af de sidste dage det her.

Birgitte Gyrð: Jeg kan huske, at vi bor hos en træ-kunstner, der udskærer forskellige møbler og skulpturer, og der begyndte vi at længes hjem, og der køber vi nogle af de eller bytter eller noget. Vi har i hvert fald to stole og borde og skulpturer med hjem, som vi vi tager med hjem. Det kan jeg huske. Det er noget af det sidste.

Hans Erik Rasmussen: Men jeg er efter det pas, altså vi ender med at krydse 3-4 pas mere, og hver gang finder vi et sted en traktor, der kan trække os op og mine forældre kommer ned og kører med. Men jeg husker meget Rumænien som sådan en let.

Birgitte Gyrð: Og meget natur.

Hans Erik Rasmussen: Stille tid og meget natur.

Birgitte Gyrð: Og der ligger vi. Der finder vi ligesom steder, også i natur, nede ved floder og så videre, hvor vi kan ligge og også ligge lidt i fred og kan have bål og kan altså noget af det og kigge op på stjernehimlen og se Karlsvognen. Det var jo det der også var ideen. At vi kunne se Karlsvognen fulgte os hele vejen, når der var stjerneklart.

Bjørn Harvig: Og der synes jeg vi ender, at I ligger under Karlsvognen og det er en fin cirkel på det hele. Tusind tak fordi I var med i dag.

Birgitte Gyrð: Velbekomme.

Hans Erik Rasmussen: Tak.

Bjørn Harvig: Den yderste grænse er produceret af kontoret Juhl og Brunse for Vores tid og 24syv med Bjørn van Overeem som sikker kaptajn på lyden. En særlig tak til Dimitris [vobodin], TV2 og Danmarks Radio. Find serien på vorestid.dk eller der hvor du normalt finder dine podcasts.

Vores Tid – Nationalmuseets Mediehus

[7:12 Birgitte Gyrd og Hans Erik Rasmussen: 5 måneder i hestevogn gennem Østeuropa](#)

Produceret af Kontoret Juhl og Brunse for Vores Tid og 24syv

Lyddesign: Bjørn van Overreem